

NIN / Miroljub Stojanović

Magnetna rezonanca srpskog društva

Priča o gej aktivistima, kojima obezbedjenje pružaju ratni veterani i kriminalci svih fela, poslužila je Srdjanu Dragojeviću da napravi hrabri film sumanutog ritma

Nakon neubedljivog pa i debakličnog ostvarenja Sveti Georgije ubiva aždahu, vratio se Srdjan Dragojević na filmsku scenu filmom Parada. Taj beskompromisni, suptilni, i pre svega inteligentan film, do te mere se minuciozno bavi aktuelnom Srbijom, da poseduje sve odlike hiperrealizma. Iza prividnog eskapizma i režijske nonšalancije, nazire se jedna izvanredno uverljiva slika srpske savremenosti (ali, istovremeno, i slika okruženja koje čine novonastale države bivše Jugoslavije). Parada, po svojim stilsko formalnim odlikama, nosi prepoznatljiv Dragojevićev potpis, ali ovom prilikom Dragojević čini svojevrsni iskorak i nadilazi sebe, te je njegov film potpuno u funkciji provokacije, travestije, subverzije, jetke ironije, čak i blasfemije, što ga shodno dominantnom kontekstu čini mestimično hrabrim filmom. Tako, na primer, scena u kojoj Limun i Roko uriniraju, pa se, prisetivši se pokojnog prijatelja, prekrste, te potom nastavljuju s uriniranjem, predstavlja za potpisnika ovog teksta, jednu od dve-tri najblasfemičnije u istoriji srpskog filma.

Scena u kojoj genijalni Toni Mihajlović (u nezaboravnoj ulozi Azema) prodaje heroin posadi oklopnog transportera Kfora na kojem se pri tom vijori američka zastava u nekom albanskom selu na Kosovu u kojem čitava populacija živi od prodaje droge (nevidljive ruke iz transportera doturaju Azemu novac na šta on ovu primopredaju, odnosno ubiranje novca zove bankomatom), ne samo da je daleko od svake benignosti, no veoma hrabro, i moralno beskompromisno upire prstom na navodni pravni poredak oličen u garantima kosovske bezbednosti-vojnicima Kfora.

Jednostavno, Parada je prepuna ovakvih mesta i ona s beskrajnom zajedljivošću pokazuje naličje i bedu tranzicije, u kojoj paranormalni kontekst funkcioniše kao legitimno ustrojstvo. Tako, da biste spasili svog psa, revolver mora biti označitelj za gradjansku molbu upućenu veterinaru! Ovo je, dakako, film s povodom i taj „srećni“ („srećni“ u smislu u kojem se film konektuje na jednu više nego aktuelnu situaciju) povod, osmislio je Dragojević u priči o nekoliko gej aktivista kojima uoči održavanja parade ponosa, obezbedjenje pruža alternativa u vidu ratnih veteranaca i kriminalaca svih fela. Osnovnu arhetipsku situaciju (konstituisanje grupe koja brani jedan lokalitet ili jednu izdvojenu zajednicu), Dragojević je „preuzeo“ najpre iz filma Džona Stardžesa 7 veličanstvenih, ali ova skaska ima internacionalni predznak i varirana je u istoriji filma u brojnim navratima. Parada je film sumanutog ritma i neverovatne koherencije za šta je u prvom redu najzaslužnija maestralna glumačka ekipa.

Sigurno da u ovom milenijumu Parada jedva da ima takmaka. Rad s glumcima, ono što je jedna od tragičnih boljki srpskog filma, u Paradi doživljava svoje vrhunce a ovo režijsko majstorstvo je uočljivo i u radu s epizodistima. Pri tom, film dosledno neguje jedan koncept igre i autoreferiranja, i to je jedan od zaloga njegove izuzetne imaginativnosti. Iako savršeno promišljen i do u detalja razradjen, film istovremeno odiše neverovatnom spontanošću. Frenetična izmena dijaloga čini Paradu dijaloškim filmom par exelance s jedne strane, ali s druge ona i te kako vidljivim čini lepotu filmske slike čija se autonomija ne narušava u meri u kojoj verbalno postaje njegovo jedino izražajno sredstvo.

Ono što doista čudi oko Parade nije žestina kritičarskih napada na njega koliko neubedljivost argumentacije u dezavuisanju njegovih estetičkih učinaka. Tako Dubravka Lakić piše u Politici, „Srdjan Dragojević je svesno odabrao da na veoma ozbiljnu i aktuelnu temu odgovori na prilično neozbiljan način!“... Kako da ovo shvatimo? Znači li to da je Čaplin u Velikom diktatoru neozbiljan, prizeman, sirov i frivolan kad se igra globusom kao metaforom Hitlerovog prisvajanja planete. Znači li to da je manje istorijski zreo i znači li da su mnogi nekonvencionalni filmovi suficitni i jadni jer ne markiraju probleme didaktičnošću i bez humora? Parade je brilljantan film i нико му ништа od toga ne može oduzeti. On je brilljantan upravo iz razloga svoje infiltracije u problemsku ravan društva kojim se bavi, a bavi se s vrhunskom kompetencijom dijagnostičara čiji skenovi imaju gotovo psihijatrijsku vrednost. U času kad se mogla zadovoljiti da bude ultrazvuk srpskog društva i srpske kinematografije, Parade je otišla korak dalje i postala njegova magnetna rezonanca.